

Digitale dilemmaer

Hjælp os med at færdes på de sociale medier

**RANDERS
BIBLIOTEK**

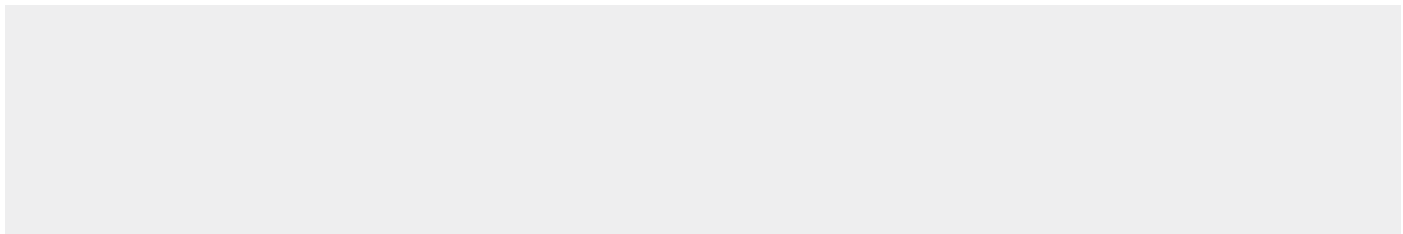

**Et undervisnings-
materiale til 5., 6. og 7. klasse
om de grundlæggende adfærdsreg-
ler og sikkerhed i de sociale fælles-
skaber på nettet.**

**For klasser, der har deltaget i skole-
tilbuddet ”Digitale dilemmaer” på
Randers Bibliotek.**

Indhold

Indledning	5
Test dit skærmforbrug	6
Film: Are Lost in the World like me?	7
Klassediskussion: Are You Lost?	7
Basim og det at tjekke andres beskeder uden at få lov	8
Opgave: Skriv videre på historien om Basim, Sally og SMS'en fra Emil	9
Sally og den trølse sms	10
Klassesamtale om brug af SMS'er og emojis	10
Opgave: Emojis og ansigtsløs kommunikation	11
Magnus og nøgenbilledet	12
Quiz og byt	13
Gode råd, når du sender billeder	13
Katrine – et digitalt forbillede?	14
Min online-helt	15
Gode hjemmesider om digital dannelse	17

Indledning

I har været på Randers Bibliotek, hvor I har hjulpet Katrine, Basim, Sally og Magnus. De fire elever i 7.C kom ud for nogle forskellige dilemmaer – og I var med til at hjælpe dem videre.

Nu er I tilbage på skolen, og I har med dette kompendie mulighed for at arbejde videre med nogle af de dilemmaer, som vores fire hovedpersoner kom ud for.

Før I fordyber jer i de fire dilemmaer, skal I tage temperaturen på jeres egne digitale dannelse ved hjælp af testen på næste side. Hvordan er jeres skærmbforbrug?

7. c

Test dit skærmforbrug

Tag testen, og diskuter på klassen, om det er bedst at have flest a'er, b'er eller c'er

Hvor mange timer om dagen bruger du på sociale medier? (TikTok, Snapchat, Instagram mv.)

- a) 0-2 timer
- b) 3-4 timer
- c) Over 4 timer

Snapchat er ...

- a) Ligegyldigt. Jeg vil hellere snakke rigtigt med mine venner
- b) Noget jeg bruger en gang imellem, det er hyggeligt nok, men det er ikke noget jeg går meget op i
- c) Vigtigt! Man skal jo holde streaken i live

Når jeg spiser, ligger min telefon ...

- a) I et helt andet rum, jeg gider ikke forstyrres af den når jeg spiser den må vente
- b) I min lomme, så kan jeg mærke, hvis den vibrerer
- c) Ved siden af min tallerken, jeg skal jo ikke risikere at gå glip af noget

Jeg er mest sammen med mine venner ...

- a) I den virkelige verden
- b) Vi sidder tit sammen – med hver vores skærm
- c) Over nettet

Hvor mange timer om dagen bruger du på at spille? (Smartphone, spil-konsol, computer mv.)

- a) 0-2 timer
- b) 3-4 timer
- c) Over 4 timer

Når jeg er i skole ...

- a) Er min telefon slukket og i tasken
- b) Er min telefon på lydløs og ligger i lommen
- c) Er min telefon på lydløs, men jeg kan godt finde på at have den gemt i penalhuset, så jeg lige hurtigt kan svare på beskeder, når læreren ikke kigger

Bruger du mere eller mindre tid bag skærmen i weekenden?

- a) Mindre. Når jeg har fri, vil jeg hellere bruge tid på at være sammen med mine venner og min familie
- b) Det er nogenlunde det samme, jeg ser ingen grund til at ændre mine vaner, bare fordi det er weekend
- c) Mere! Jeg har fri, hvem siger, man skal gå tidligt i seng, når der er Netflix og Fortnite?

Resultatet

Flest a'er

Du bruger ikke særlig meget skærm tid

Dit skærmforbrug er ikke særlig højt. Du vil meget hellere ud og være sam-men med folk i virkeligheden. Du gider ikke alt det der med snapchat og den slags. Hvis folk har noget at sige til dig, kan de sige det, når I ses.

Det er megasejt, at du bruger så lidt skærm, men det skader heller ikke lige at tjekke sine beskeder en gang imellem. Dit skærmforbrug er fornuftigt.

Flest b'er

Du er god til at balancere dit skærmforbrug

Du har som regel din telefon på dig, men kan sagtens vente med at tjekke den, hvis du er ved noget andet. Godt gået!

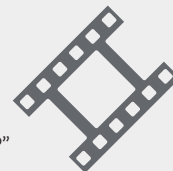
Flest c'er

Du bruger for meget tid bag skærmen

Dit skærmforbrug meget højt. Husk at komme ud og få noget frisk luft. Mobilen behøver ikke ligge, hvor du kan se den hele tiden. Prøv at eksperimentere med at have en dag om ugen, hvor du kun må bruge skærm i 2 timer.

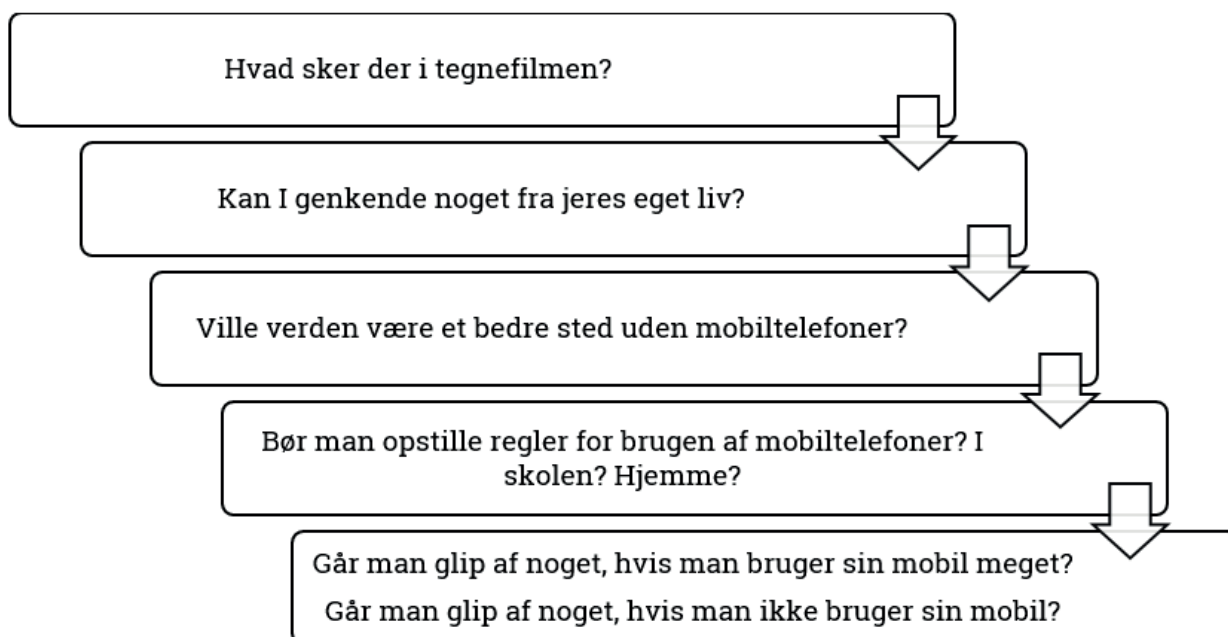
Film: Are Lost in the World like me?

Se tegnefilmen:” Moby & The Void Pacific Choir - Are You Lost in the World Like Me?”

Klassediskussion:

Brug nedenstående spørgsmål til en diskussion i klassen.

Katrine og Sallys pinlige video

I kan nok godt huske Katrines dilemma. Det handlede om de videoer, som Sally lavede i tredje klasse med sit marsvin Mini. Drengene fra klassen havde fundet videoerne på YouTube og var begyndt at grine af dem bag Sallys ryg.

Katrine var i tvivl, om hun skulle sige det til Sally eller ej.

Kan I huske, hvad I svarede i gruppen?

- Ville I fortælle det til Sally?
- Ville I lade som ingenting og vente til det gik over?
- Noget helt tredje

Dengang diskuterede vi kort, hvorfor I mente, som I gjorde. Flere af jer har selv lavet videoer, som I måske ikke er så stolte af længere og kunne sagtens sætte jer ind i dilemmaet.

Nu skal I skrive historien, om hvad der sker efterfølgende. I kan skrive historien om hvad der sker, hvis Katrine vælger at fortælle om videoerne til Sally, og en historie, hvor hun ikke fortæller om videoerne til Sally – eller måske har I en idé til en helt tredje vej historie?

Der er tre benspænd for jeres historier:

1. Katrine skal være hovedpersonen i de to historier
2. Fortælleren skal være en personbunden tredjepersonsfortæller
3. Der skal være en konflikt i historien

Hovedperson:

Kaldes også "protagonisten". Hovedpersonen er historiens centrale person med største rolle. Hovedpersonen står i centrum for handlingen.

Personbunden tredjepersonsfortæller:

Historien fortælles gennem en "han" eller "hun". Læserne oplever historien gennem den person, som synsvinklen ligger hos.

Konflikt:

"Begreb, der dækker en mangfoldighed af uoverensstemmelser af fx psykisk, ægteskabelig og arbejdsmæssig art, samt organisatoriske, etniske og politiske stridigheder" (Kilde: Denstoredanske.dk)

Katrine fortæller om videoerne til Sally

Katrine lader være med at fortælle om videoerne

Noget helt tredje

Opgave: Skriv videre på historien om den pinlige video

I skal nu komme med nogle bud på, hvad der kan ske for Basim, Sally og Emil – og om sms' en får en betydning for deres indbyrdes relationer. Som sagt skal I skrive to versioner: En historie, hvor Sally vælger at slette videoen, og en historie, hvor Sally vælger at lade være med at slette videoen..

Der er tre benspænd for de to historier:

- Sally skal være hovedpersonen
- Fortælleren skal være en personbunden tredjepersonsfortæller
- Der skal være en konflikt i historien

Hovedperson:

Kaldes også "protagonisten".
Hovedpersonen er historiens centrale person med største rolle.
Hovedpersonen står i centrum for handlingen.

Personbunden tredjepersonsfortæller:

Historien fortælles gennem en "han" eller "hun". Læserne oplever historien gennem den person, som synsvinklen ligger hos.

Konflikt:

"Begreb, der dækker en mangfoldighed af uoverensstemmelser af fx psykisk, ægteskabelig og arbejdsmæssig art, samt organisatoriske, etniske og politiske stridigheder"

(Kilde: Denstoredanske.dk)

Skriv på din computer eller i tekstfelterne nedenfor

Sally sletter videoen

Sally lader være med at slette videoen

Læs jeres historier højt i klassen, og diskuter, hvad I ville gøre, hvis I var i Sally situation.

Klassechatten

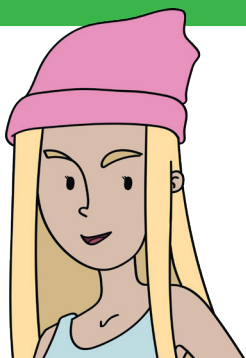
I kan nok også huske, at klassen havde en klassechat, og her var der en lidt hård tone, som gik ud over Basim. Der stod blandt andet:

Basim:
Hey Guys. Hvad synes I om mit nye billede?

Sally:

Sally:
Så er der nyt billede!

23 kommentarer - Uddrag:

Katrine:

Magnus: Du ser skide godt ud!

Marie: Smuksak

Magnus Wauw!

Basim forlader chatten ...

Magnus: Jeg tager ned på skaterbanen i weekenden. Hvem kommer?

47 kommentarer (uddrag af kommentarer)

Ali: Jeg kommer klart

Trine: Os mig

Sally: jeg kommer altså ikke, hvis Basim kommer

Trine: Det kan jeg godt forstå

Aksel: Hvorfor ik?

Sally: den ta'r vi lige i pm

Yasmin: Han er en l...

Basim forlader chatten...

Det kan faktisk være ret svært at sende sms'er og beskeder i en chat eller en tråd. Det drejer sig nemlig

om ansigtsløs kommunikation, hvor budskabet forenkles og nemt kan misforstås.

Emojis og smileys er ting, der kan være med til at komplicere kommunikationen. I skal nu i gang med at

undersøge, hvad emojis kan betyde for budskabet i en besked.

Klassesamtale om brug af sms'er og emojis

Snak i klassen om følgende spørgsmål:

- Hvor mange sender dagligt en eller flere beskeder?
- Hvor mange synes det er lettere at sende en besked end at ringe?
- Hvor mange bruger emojis, når I skriver beskeder? Hvor ofte bruger I emojis (altid, nogle gange, sjældent/aldrig)?

EMOJIS 🤩

En besked kan både være en sms på mobilen og en besked sendt gennem fx Messenger, WhatsApp, Snapchat, Instagram eller Skype. 'Emojis' er de små billedikoner.

Opgave: Emojis og ansigtsløs kommunikation

I skal nu arbejde sammen i små grupper. Nu får I en masse kort (bilag 2). På nogle af dem er der korte tekstbeskeder, og på andre er der emojis. I skal nu prøve at sætte forskellige emojis efter beskeden.

Diskuter i gruppen, hvad det gør ved beskedens budskab, når der kommer forskellige emojis på. Eksempelvis kan man diskutere, hvordan beskeden "Så du Emmas trøje i dag?" ændres alt efter, om man kommer "kast op-emojien" eller "kysse-emojien" efter teksten.

I grupperne skal I nu tale sammen om, hvor mange forskellige måder beskederne kan forstås på, og hvilke signaler de forskellige emojis sender.

- Hvilke emojis bruger du mest? Hvorfor?
- Er der forskel på at skrive sammen på mobilen/computeren og på at tale sammen?
- Er der ting, man hellere skal sige til hinanden i stedet for at skrive dem?
- Selvom man måske kun sender sin sms eller besked til én person, kan man så være sikker på, at andre ikke ser den?

Basims hævn og nøgenbilledet

Sally og Basim har været kærestere, men så skete der noget i forbindelse med det med klassechatten, der fik Sally til at slå op. Basim blev megaked af det. Han blev også meget sur på Sally. Han syntes, at hun havde opført sig dårligt, og han havde lyst til at hævne sig på hende og gøre hende ked af det.

Som I nok kan huske, delte Basim et billede af hende, hvor han havde sat en aubergine ind ved hendes mund og skrevet noget frækt.

Sally var virkelig ulykkelig over, at alle havde set det billede af hende, så hun spurgte Katrine og Magnus, hvad hun gøre.

Katrine foreslog:

- Sig det til en voksen

Magnus foreslog:

- Del et billede, der er værre af ham

Da I var på biblioteket, skulle I i grupperne blive enige om, hvilket råd Katrine skulle følge. Kan I huske, hvilket råd, I blev enige om?

Det at dele billeder er noget, som der er meget forskellige holdninger til. Det skal I arbejde med ved hjælp af den næste opgave.

Få mere viden om billeddeling på:

<https://bornetelefonen.dk/billeddeling/>

<https://www.dr.dk/skole/seksualundervisning/udskoling/billeddeling>

https://sletdet.redbarnet.dk/?gclid=Cj0KCQjw4s-kBhDqARIsAN-ipH1bW5d34r6uOsUUFL8Wrs-8FnnU4yXgzlbexBpt8VJAPCUZKW2DLovgaAov6EALw_wcB

Opgave: Quiz og byt om fotos og sociale medier

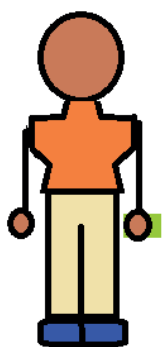
Nu skal I lave quiz og byt, hvor I skal stille hinanden spørgsmål om fotos og billeddeling på de sociale medier ([bilag 3](#)).

Tænker du på,
hvilke billeder
du lægger ud på
nettet?

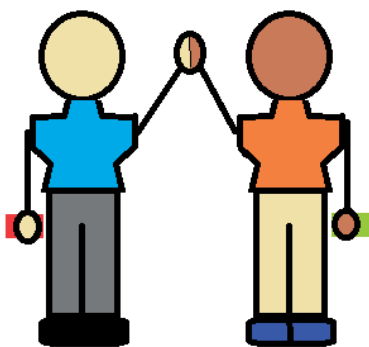
Tænker du over,
hvem der ser dine
billeder?

Tænker du over,
hvad andre kan
tænke på, når de
ser dine billeder og
profilbilleder?

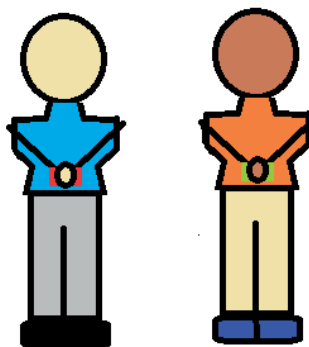
Quiz og byt går ud på, at alle elever får et kort med et spørgsmål. Det kunne være et af de tre spørgsmål, som I ser ovenfor. I skal gå rundt mellem hinanden i klasseværelset og finder en makker. Når man møder den anden, giver man hånd, hvorefter den første læser sit spørgsmål op, og den anden svarer. Herefter bytter man, så den anden stiller spørgsmål, og den første svarer. Når begge har spurgt og svaret,

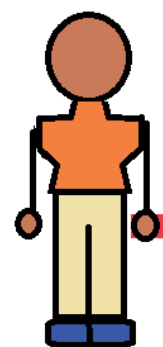
#1 Look for a classmate.

#2 Pair Up with a high five

#3 Each person reads their question while the other answers.

#4 Trade Cards Repeat!

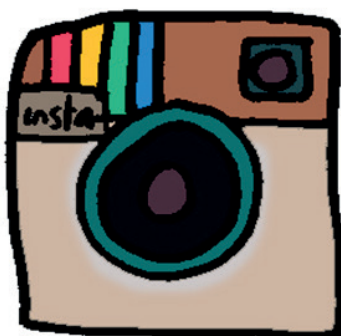
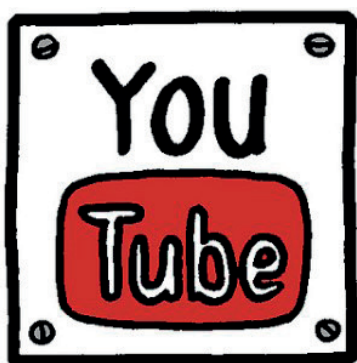
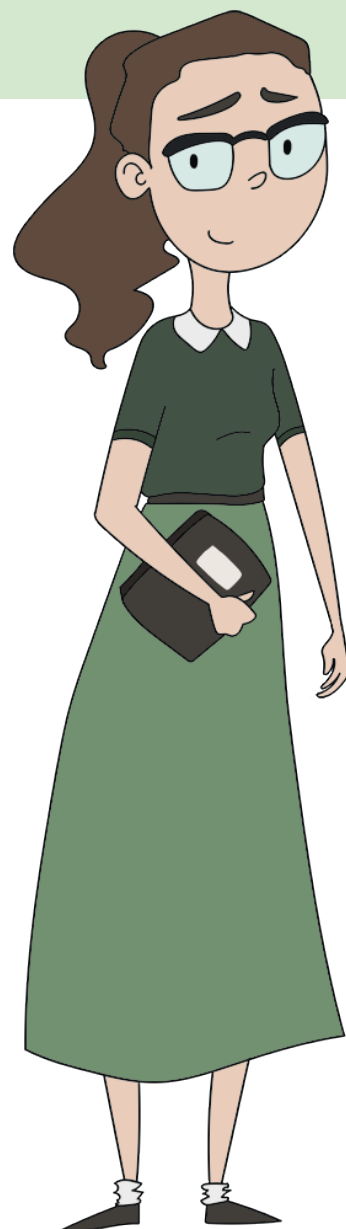
Et digitalt forbillede?

I kan måske huske, at Katrine er en meget forsigtig pige, der passer meget på, når hun er på nettet. Hendes største problem er, at hun nogle gange bliver for opslugt af sine yndlingsserier.

Hun bruger stort set ikke de sociale medier, og hun kunne eksempelvis aldrig finde på at uploade billeder af sine venner eller at dele en nyhed. Hun er meget bange for at blive overvåget og er bekymret for at sætte digitale fodspor, som kan misbruges.

- Synes I, at Katrine er fornuftig – eller er hun for forsigtig?
- Er Katrine et digitalt forbillede?

I den næste opgave skal I søge informationer om en person, som I synes er et godt digitalt forbillede for, hvordan man opfører sig på nettet. Det kan være, at I vælger Katrine. Det kan også være, at I gerne vil vælge en dygtig YouTuber eller instagrammer.

Opgave: Mit digitale forbillede

I skal vælge en person fra de sociale medier, som I er fan af.

Det er jeres lærer, der bestemmer, om I arbejder sammen i grupper, eller om I skal arbejde individuelt.

I skal bruge skabelonen som planche (bilag 4) til at besvare opgaven.

Min online-helt

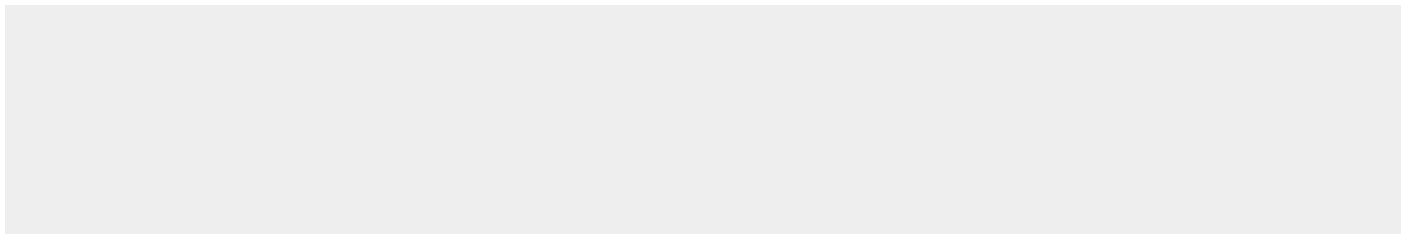
Hjælp os med at færdes på de sociale medier

- I skal tegne personen eller lime et billede af personen på planchen.

- I boblerne skal I besvare følgende spørgsmål:

1. Hvad er han/hun kendt for?
2. Hvilket socialt medie er personen på?
3. Hvorfor er han/hun et forbillede?
4. Find en interessant information om personen.
5. Skriv en nyhed om personen.
6. Nævn en god ting, som personen har gjort.
7. Hvorfor følger du/I ham/hende?
8. Hvordan er personens sprog? (Bander han/hun meget, snakker han/hun dårligt om andre med mere).

Lav et kort oplæg for klassen, hvor I præsenterer jeres digitale forbillede ved hjælp af planchen og de otte spørgsmål.

Gode hjemmesider om digital dannelse

Om digital dannelse som begreb:

www.faktalink.dk/titelliste/digital-dannelse

Om unge og de sociale medier:

www.faktalink.dk/titelliste/unge-og-sociale-medier

Om at sende nøgenbilleder og mobning:

www.digitaldannelse.org/vidensbase/sikker-sexting/

www.sletdet.dk/

Forældre fra medierådet:

genvej.org

Materiale med oplæg og opgaver om digital dannelse til forældremøder:

www.medieraadet.dk/medieraadet/nyheder/digital-genial-nyt-materiale-til-foraeldremodet

Bøger om digital dannelse på eReolen:

www.ereolen.dk/search/ting/digital?

